

учнів, рівню їхніх знань, виконувати естетичну функцію, формувати інтелектуальну базу дітей, розширювати їхній світогляд.

Ситуація на книжковому ринку підручників з різних дисциплін неоднозначна. Але чи не гострішою є проблема якості видавничої підготовки навчальних видань, і зокрема, їх ілюстрування.

Розглядаючи підручники для середньої школи, ми встановили, що існує чотири типи взаємодії ілюстрацій і тексту: перший тип - текст підпорядковує собі ілюстрацію, він є головним. Такий тип характерний для підручників з історії. Другий тип - ілюстрація є основним носієм інформації, а текст коментує, роз'яснює, доповнює її. В ролі ілюстрацій в таких випадках найчастіше виступають схеми. Вони допомагають учням скласти враження про той чи інший предмет, явище, подію. Другий тип частіше використовується в підручниках з біології, фізики. Третій тип - ілюстрація і текст нерозривні, вони взаємодоповнюються: без ілюстрацій незрозумілий текст, без тексту стає "німою" ілюстрація. Така взаємодія характерна для підручників з геометрії. Четвертий тип - ілюстрація існує окремо від тексту, вона пов'язана з ним тільки рамками спільної теми (портрети видатних діячів мистецтва, науки, техніки, ватажків народних постанов тощо). Вони, нібито, не потрібні, але це помилкове враження: даючи учням додаткові знання з інших дисциплін, вони виконують естетичну функцію. Цей тип також характерний для підручників з історії.

З аналізу видань можна помітити, що не всі вони достатньо ілюстровані, між тим ілюстрації в навчальній літературі виступають засобом пізнання, формування світогляду, їм треба приділяти не меншу увагу, ніж тексту.

УДК 573.086.83

12. ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВУЗІВ УКРАЇНИ ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ

Матвійчук Н.С. - студентка 5 курсу

(Тернопільський державний педагогічний інститут)

Науковий керівник: к.п.н., доц. Поліщук В.А.

Сучасний період розвитку суспільства відкриває величезні можливості для оновлення і збагачення змісту виховної роботи, що сприятиме формуванню духовно багатого покоління людей. Важливу роль у вихованні молоді відіграє загальноосвітня школа. Адже саме тут закріплюються основи духовності, моралі, світогляду, формуються почуття любові до рідного краю, бажання пізнання його самобутнього національного обличчя, практичного продовження культурних традицій,

що закладаються в сім'ї.

Ось чому сучасній загальноосвітній школі потрібен добре підготовлений вчитель-вихователь. Тому оволодіння майстерністю вихователя, формами і методами вихованої роботи - одне з найважливіших завдань педагога. Від цього в значній мірі залежить майбутнє нашого суспільства.

Провідну роль в професійній підготовці вчителя відіграють психолого-педагогічні дисципліни. І хоча в останні роки кількість академічних годин для їх вивчення значно зросла, цього, на нашу думку, недостатньо. Про це свідчить низький рівень навиків виховної роботи у молодих спеціалістів, їх науково-методичної підготовки, недостатній розвиток науково-педагогічного мислення, а також ряд проблем, які залишаються невирішеними через неспроможність вчителя знайти оптимальний вихід. Випускники педвузів вказують, що до ведення різних видів позаурочної діяльності вони підготовлені на: "добре" - 12 відсотків; "задовільно" - 39 відсотків; "погано" - 49 відсотків. При чому найбільші труднощі для вихованців педвузів становить не засвоєння педагогічних знань, а застосування їх на практиці, особливо в процесі виховання, тому молодим вчителям особливо потрібні професійні вміння і навички.

Недостатня підготовленість студентів до вихованої діяльності в школі пояснюється багатьма причинами. Ось деякі з них: недосконалість навчального плану; виділення фахової підготовки спеціаліста як основної і недооцінювання ролі підготовки до виховної роботи; значне тижневе навантаження студента, що не залишає часу для самостійної роботи; недостатній контроль за проходженням педагогічних практик в школі. З початку 1984/85 н.р. у всіх педінститутах введена безперервна педпрактика. Таким чином, студенти вже з першого курсу мають можливість включатися в педагогічну діяльність. Однак, на жаль, ця можливість не завжди використовується, а зводиться до формального відвідування уроків чи виховних заходів, що проводяться вчителями школи. Отже, ще однією з причин можна виділити слабе усвідомлення студентом функцій і призначення вчителя в школі.

Складовими частинами процесу підготовки студентів є лекції, семінарські і лабораторно-практичні заняття, педпрактика, педагогічна діяльність. Кожна з них покликана поглиблювати знання, закріплювати вміння і навички майбутнього педагога. Але забезпечити оволодіння студентами формами і методами роботи тільки силами кафедр педагогіки і психології нереально. В цьому процесі повинні брати участь всі підрозділи вузу. Успішна підготовка студентів до виховної роботи багато в чому залежить від рівня організації науково-дослідної роботи з

цієї проблеми. Тому в педінститутах і педагогічних університетах доцільно організовувати науково-дослідну роботу студентів, яка сприятиме підготовці майбутнього педагога до виконання ним обов'язків класного керівника.

13. ДОСВІД ВИДАННЯ ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТОВАРИСТВОМ "ПРОСВІТА"

Сачала М.М. - студентка 4 курсу

(Українська академія друкарства)

Науковий керівник: к.ф.н., доц. Черниш Н.І.

На сучасному етапі розвитку книгознавчих досліджень важливим напрямком є узагальнення досвіду видання різних за цільовим та читачьким призначенням книг, що були випущені товариством "Просвіта" у другій половині XIX - першій половині XX століття. Йдеться не лише про навчальну літературу, зокрема підручники для самоосвіти та початкових класів шкіл, а й про різноманітні довідники прикладного характеру, де містилися цінні відомості, призначені для широких кіл читачів. Тематичні напрямки видання довідкової літератури охоплювали широке коло проблем, кожен з яких розробляла відповідна секція товариства "Просвіта": кооперативно-економічна, рільничо-економічна, пасічна, гігієнічно-гуманітарна та ін.

Довідники, підготовлені кооперативно-економічною секцією, створювались переважно з метою роз'яснення основних положень закону про кооперацію, ухваленого урядом у 1873 р. Саме тому тут багато практичних рекомендацій тим, хто розпочинав торгівельну діяльність (наприклад, поради щодо заснування кас, нових крамниць тощо). Привертають увагу значний обсяг відомостей юридичного характеру, які можна назвати своєрідною "правничою" консультацією для читача, а також додатки-зразки складання різноманітних документів (товарних книг, замовлень тощо).

Довідники з рільництва, що будувались за зручною для читача схемою "питання-відповідь", мають також суто прикладний характер, на відміну від видань з бджільництва, де наводяться й теоретичні відомості, а також оригінальні рекламні матеріали (наприклад, щодо торгівлі медом, придбання необхідного обладнання тощо). Довідники зазначеної тематики сприяли й самоосвіті читачів, адже матеріал тут подається, поступово ускладнюючись, з ілюстраціями, які унаочнюють текст.

Привертають увагу численні видання, підготовлені гігієнічно-гуманітарною секцією товариства "Просвіта". Складне становище медичної служби на Галичині, а часом і повна відсутність медичної